

Forskning och ny kunskap är viktigt och spännande, men inte värt vilka risker som helst. Därför är det oroande att utbildningsminister Lars Leijonborg lovat satsa tre miljarder kronor på att få neutronforskningsanläggningen ESS till Lund. Att börja med ett nytt användningsområde för stora mängder kvicksilver eller bly, två farliga tungmetaller, är en så stor risk att man borde avstå från att bygga ESS. Inte bara med tanke på den skada en kvicksilverolycka i Lund skulle innebära, utan kanske framförallt för att bevara trovärdigheten i riksdagens beslut om utfasning av särskilt farliga ämnen.

ESS-anläggningen kan beskrivas som ett gigantiskt mikroskop med vars hjälp man kan klarlägga hur olika material är uppbyggda på molekylär nivå. Flera olika EU-länder tävlar om att få bygga ESS, som kommer att kosta runt elva miljarder kronor att uppföra. I ESS kommer kvicksilver eller bly att beskutas med protoner för att frigöra neutroner som kan belysa rörelser på molekylnivå. Både bly och kvicksilver är utfasningsämnen – det vill säga så farliga att riksdagen beslutat att de ska sluta användas. Kviksilver är farligt för nervsystemet och stör reproduktionen. Bly gör människor dummare och ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar.

Sverige har framgångsrikt drivit utfasningsfrågan i EU och FN. Hur regeringen i detta läge kan stödja ett projekt som innebär nyanvändning av stora mängder av ett utfasningsämne är för mig obegripligt. Exakt hur mycket det handlar om är oklart, men de uppgifter som finns om kvicksilver spänner mellan 30 - 45 ton. Idag jagar vi milligram när vi samlar in batterier och lampor med kvicksilver i och den totala årliga nyanvändningen i Sverige har för flera år sedan krupit under 500 kg. Om tiotals ton kvicksilver kan undantas från utfasningsbeslutet urholkas dess trovärdighet på ett skrämmande sätt.

Det enda rätta är en noggrann miljöprövning av ESS, innan Sverige förbinder sig att vara värd för ESS eller att vara med och finansiera projektet. Nu är vi alltså på väg åt helt fel håll, något som understryks av att både Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen tidigare sagt nej till ESS med hänvisning till kvicksilvrets farlighet.

Lars Leijonborg - låt dig inte bländas av strålglassen från prestigeprojektet ESS. Det är både vår och framtida generationers hälsa som står på spel!

Linda Birkedal
Ordförande
Lundabygdens Naturvårdsförening